

СТЕПЕНИ НА АДЕКТИВАЦИЯ ПРИ СЕГАШНИТЕ ДЕЯТЕЛНИ ПРИЧАСТИЯ В СЪВРЕМЕННИЯ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Самуил Радилев
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

ADJECTIVIZATION LEVELS OF THE PRESENT ACTIVE PARTICIPLE IN CONTEMPORARY BULGARIAN

Samuil Radilov
Sofia University “St. Kliment Ohridski”

The study focuses on the adjectivization of present active participles in contemporary Bulgarian language, highlighting, firstly, the differences of the phenomenon with respect to the adjectivization of other participles and, secondly, the non-uniformity of the process conditioned by the specifics of the present active participle. The latter is evidenced by several Bulgarian dictionaries which appear to be key to the study insofar as the observation of the lexicographical material included substantiates the theses put forward. Particular attention is paid to the perspectives in the development of adjectivization as a process rivaling the tendency towards semi-predicative use of participles.

Keywords: present active participle, adjectivization, semi-predication, Bulgarian, lexicography

Адективацията на сегашното деятелно причастие (СгДП) в съвременния български език обикновено се разглежда в контекста на наличната филологическа фактология, според която всички причастия без имперфектното минало деятелно причастие и деепричастието, влизайки в активна атрибутивна употреба, могат да се адективират. Въпросът е актуален заради особеностите при адективацията на СгДП, чиито морфосинтактични свойства правят диференцирането на отделни етапи в процеса по-трудно в сравнение с това при останалите причастия.

Обект на настоящото изследване са не причините за тези разлики, вече разглеждани в българското езикознание (Чоролеева/Choroleeva 1970, 1973), а взаимодействието между трите степени на адективация: 1. атрибутивна употреба на причастието въз основа на негово адективно значение (характерно за всички СгДП); 2. обособяване на „омоними“ причастие – отпричастно прилагателно; 3. загубване на словообразователната мотивираност, скъсване с причастната система (по Чоролеева/Choroleeva 1973). В рамките на текста те ще бъдат реферирани съответно като първа, втора и трета степен на адективация. Акцентът е поставен върху нееднородността на формите във втората степен.

Целта на изследването е да се докаже засилването на колебанията в морфологичната класификация на адеквативирани причастия, отразена в някои български речници. За по-ефикасното проследяване на включения набор причастия са използвани наличните два обратни речника на българския език – *Обратен речник на съвременния български език* (ОРСБЕ/ORSBE) (1975) и *Обратен речник на българския език* (ОРБЕ/ORBE) (2011). Двата речника използват различен лексикографски материал. ОРСБЕ 1975 се опира на тритомния *Речник на съвременния български книжовен език* (1955, 1957, 1959), *Български тритомен речник* (1955), *Етимологически и правописен речник на българския книжовен език* (1941) и правописните речници на българския книжовен език от 1951 и 1965 г.; ОРБЕ 2011 отразява съдържанието на *Правописния речник на съвременния български книжовен език* (1983) и *Новия правописен речник на българския език* (2002), както и други материали (вж. ОРБЕ 2011: 5). Извлеченият материал е поместен в следните таблици¹:

Таблица. 1. Отглаголни причастия, включени единствено в ОРСБЕ 1975

неподобаващ	възхождащ	зависещ	разводящ
преобладаващ	неподлежащ	плачещ	проходящ
смекчаващ	служаш	многозначещ	здравомислящ*
следващ	военнослужаш	малозначещ	свободомислящ*
неугасващ	хвърчащ	равнозначещ	димящ
предшествуващ	учащ се*	пишещ	шипящ
съществуващ	знаещ	живущ	зрящ
равнодействащ*	идещ	идущ	животворящ
началствуващ	предиращ	предиращ	горящ
присъствуващ	изходещ	грядущ	висящ
отсъствуващ	низходещ	алчущ	независящ
командуващ	трудещ се	начинающ*	приносящ
главнокомандуващ*	полупустеещ	потресающ	лелящ
волнопрактикуващ	движещ	въпиющ	животрептящ
неувяхващ	очебиещ	заведующ	блестящ
умоляващ	виещ се	верующ	цъфтящ
подхождащ	мислещ	следующ	
изхождащ	вонещ	неверующ	

¹ За по-системен преглед на всички отпричастни лексеми, включени в речниците, добавяме освен прилагателните, и съществителните (*дискОВОДЕЦ*, *млекопитаещ*) и наречията (*досущ*).

Със знака * са отбелязани онези думи, които се срещат в този си фонетичен вид в първия речник, и в друг – във втория, но съвпадат семантично.

Таблица 2. Отглаголни причастия, включени единствено в ОРБЕ 2011

главнокомандващ*	общопрактикуващ	фрапиращ	трезвомислещ
бавноразвиващ се	скъпоструващ	кръвоспиращ	инакомислещ
главозамайващ	тръбоогъващ	трасиращ	дългосвирещ
товарозахранващ	обезболяващ	учащ*	немскоговорещ
самозалепващ	животоспасяващ	двойнодишащ	англоговорещ
дървообработващ	енергоспестяващ	товарозахващащ	испаноговорещ
почвообработващ	нефтопроизвеждащ	трудопогълщащ	носещ
кожообработващ	прилежащ	млекопитаещ	учещ*
металообработващ	противолежащ	вещ	кръвосмучещ
текстообработващ	животоподдържащ	закритогнездещ	неприсъщ
дървопреработващ	натрийсъдържащ	водещ	определящ
захаропреработващ	кобалтосъдържащ	дисководещ	структуроопределящ
нефтопреработващ	нефтосъдържащ	ранозреещ	висшестоящ
властващ	азотсъдържащ	къснозреещ	нискостоящ
подрастващ	съскащ	металорежещ	животрептящ
равнодействащ*	правоимащ	самодвижещ се	лявовъртящ
киселиннодействащ	властимащ	електродвиждещ се	диворастящ
странстващ	самокодиращ се	лентодвиждещ	живорастящ
войнстващ	самоорганизиращ се	военнослужещ	нискорастящ
числопреобразуващ	защитно-изолиращ	срочнослужещ	гъсторастящ
пенообразуващ	термоизолиращ	свърхсрочнослужещ	

Таблица 3. Отглаголни причастия, включени и в двата речника

жизнеутвърждаващ	огнедишащ	горещ	
начеващ	всезнаещ	независещ	входящ
вярващ	многознаещ	всеведущ	подходящ
неръждяващ	начинаещ	сведущ	неподходящ
обеззаразяващ	зловещ	текущ	изходящ
управляващ	бъдещ	досущ	низходящ
завеждащ	служещ	цветущ	възходящ
належащ	въпиещ	могъщвсеомогъщ	приходящ
срещулежащ	здравомислещ	същ	настоящ
празноскитащ	свободомислещ	вездесъщ	предстоящ
дъвчащ	честномислещ	присъщ	правостоящ

От голямо значение за изследването са и речниковите статии в тълковния *Речник на българския език* от БАН, досега излязъл в 15 тома. Именно там са установени редица колебания в категоризирането на въпросните причастия/прилагателни. Ще бъде прокарана връзка между опозицията атрибутивност : полупредикативност, реализираща се в употребата на СгДП съответно като обикновено определение и обособено определение, и разпространеното становище за неговата подчертано книжовна употреба (Гугуланова/Gugulanova 2005: 50 – 51, Първев/Parvev 1976a: 398, 403). С това бива аргументирана една от възможните причини за нарасналия обем от адекватни СгДП в по-новите речници.

Степента на адекватация на СгДП е водещият критерий за попълването на речниците със съответната форма, т.е. от нея зависи лексикализирането на нови прилагателни. Допълнително в морфологията на СгДП са налични „частични отклонения“, свързани с интегрирането му в съвременния език под чуждо влияние (Първев/Parvev 1976a: 397 – 398). Те са свързани с наличието на генетично отпричастни прилагателни имена като *настоящ*, *грядущ*, *входящ*, *изходящ*, *цветущ*, *въпнющ*, *бъдещ*, *същ*, *вещ*, *зловещ*. Общото за тези архаични форми на СгДП е отклонението им спрямо морфологията на СгДП в съвременния български език – напр. *грядущ* е причастие от рус. глагол *грясти* < стб. *грястн* и по българските фонетични закони формата би била **гредущ*. СгДП е единственият клас в съвременната ни партиципиална система, в който са налични подобни отклонения, ако не взимаме предвид сегашното страдателно причастие (ССтрП). Неговото заемане по сходни на СгДП пътища отново е довело до лексикализирането му като прилагателно, но пък морфологията му се оказва словообразователно продуктивна, при това с присъща процесуална и модална семантика (срв. *любим*, *значим* ↔ *непроходим*, *обработваем*). Всъщност според някои изследователи оцелелите в съвременния език СгДП по начало са прилагателни (Мирчев/Mirchev 1978: 240), а това може да бъде обвързано с предимно именната им функция в старобългарския език (Харалампиев/Haralampiev 2001: 165)².

Това състояние на парадигмата е проблематично не само във формален, но и в семантичен план, защото наред с гореизброените архаични форми, в българския език се образуват прилагателни имена от причастия, които не се отклоняват от нея, но се различават в семантичен и синтактичен план от своите изходни причастия, независимо дали са старобългаризми (*горящ* ↔ *горещ*, *можещ* ↔ *могъщ*). Така например *горящ* като типично причастие може да изпълнява полупредикативна функция (т.е. обособено определение, вж. по-долу) – *тази тълпа*, *горяща от нетърпение* (= тълпата гори от нетърпение, намира се в определено състояние), и атрибутивна функция (*горящо дърво* = което може да гори). Прилагателно *горещ* (стб. *горѣ* – *горѣшта*) обаче, при все че притежава идентична парадигма, не може да се употреби полупредикативно.

² В съвременния език обаче въпросът е по-сложен, защото значителна част от причастията имат преобладаващо полупредикативна функция – *клонящ*, *отнасящ се*, *зависещ*, *изобилстващ* (вж. Гугуланова/Gugulanova 2005: 55 – 56).

Да разгледаме изречението *От нея бълваше горещ като огън въздух*. То носи информацията, че огънят и въздухът притежават качеството да са горещи, да имат висока температура. Ако трябва да се каже, че въздухът гори подобно на огън, ще се използва причастиято *горящ*. Ето и обяснение на това явление: „Най-голяма близост до прилагателните имена или характер на прилагателни имена, както отбелязва А. Иванова, добиват причастията, когато са употребени като обикновено определение (атрибутивно – б.а.). Обособените определения (употребени полупредикативно – б.а.) запазват глаголността си“ (Чоролеева/Choroleeva 1973: 51). Така че освен архаичните отпричастни прилагателни, към групата на формите от трета степен на адекватация – скъсалите връзка с причастната (отглаголната) семантика и синтактична функция, можем да добавим лексикализирани прилагателни като *могъщ, горещ, належащ, неподлежащ*. Общо за тези форми е отразяването им като прилагателни в РБЕ, без да се споменава отпричастният им произход.

Друг е случаят с отглаголните прилагателни, адекватирани до втора степен – своеобразните „омонимни“ двойки от типа *пишещ (пишеща машина) – пишещ (Авторът, пишещ романи за деца...)*. В техните речникови статии е посочено „Прич. сег. деят. от ... като прил.“ с редки изключения. Проблемът с тези думи е неясната им позиция в българския лексикон, тъй като много от тях имат терминологичен характер (за това по-късно), а също и неравностойността на техните „омонимни“ значения³, ясно личаща в ОРБЕ и ОРСБЕ. Именно тези два въпроса стоят в центъра на настоящото изследване.

Хр. Първев твърди, от една страна, че адекватацията на СгДП (по негово определение – „функциониране на причастията като прилагателни“) не води до лексикализиране на прилагателни имена (той посочва горните остарели форми отделно) и от друга, че СгДП имат изключително самостоятелна синтактична употреба (съгласувани и несъгласувани определения, обособени определения) (Първев/Parvev 1976б: 406). С това твърдение той изключва от наблюденията си причастията/прилагателните от второто равнище на адекватация, чиято способност да образуват „омонимни“ двойки се дължи именно на лексикализирането на едно от значенията им. Напр. причастията *мис-*

³ Алтернативно може да се подходи с идеята на И. А. Краков, че при адекватацията не възникват омоними, а само нараства семантичният обем на причастията (Чоролеева/Choroleeva 1973: 59 – 60). Това би преформатирило нашата йерархия на адеквативните степени, защото тъкмо при втората степен полисемията е най-силно изразена – *четящ, пишещ, блестящ, водещ, летящ* и т.н.

лещ е включено в (РБЕ/RBE) и (ОРСБЕ/ORSBE), но липсва в (ОРБЕ/ORBE) за сметка на *здравомислещ, трезвомислещ, свободомислещ, честномислещ*. Затова и други изследователи предлагат различно определение за адективация – „образуване на адективни значения на причастията (в диахронен план)“ (Чоролеева/Choroleeva 1973: 65). Нещо повече, примери от съвременния език показват, че причастieto се употребява като прилагателно, и то като част от съставно именно сказуемо, каквато употреба не е присъща на СгДП⁴: [...] *българинът става по-културен и по-мислещ да запазва околната среда [...]* (БНТ, „Зелените Оскари“), *Българинът обича повествователни спектакли, история, да се разказва нещо, докато съвременният танц и въобще съвременното изкуство е далеч по-абстрактно, далеч по-мислещо* (ArtSofia, „Спектакълът „Ефектът Галатея“ – стремеж към съвършенство на Боряна Сечанова“). Подобни примери са възможни, защото адективацията лишава причастieto от таксисното значение предходност/едновременност.

Тази двойствена същност на отпричастните прилагателни, употребими и като чисти прилагателни, и като причастия с полупредикативна функция, води до разминавания в класификацията, която речниците предоставят. Тук няма да коментираме разликите в предлагания от двата речника правопис на форми като **равнодействащ, *началстващ, *здравомислящ, *свободомислящ* в ОРСБЕ или **свръхсрочнослужещ* в ОРБЕ, тъй като те са без значение за целите на настоящото изследване. В случая са важни предполагаемите критерии за включването в речника на едно или друго причастие като прилагателно. На първо място сред тези отпричастни прилагателни от втора степен на адективация се открояват онези, чието значение на чисто прилагателно е свързано, т.е. има фразеологична употреба (вж. Бояджиев/Boyadzhiev 2011: 89). Такива са *пишещ, хвърчащ, смекчаващ, димящ, умоляващ, плачещ, висящ*, при които е възможна полупредикативна употреба като типично причастие (*На писателя и сега явно се харесва позата на наблюдател, пишещ уж за собствено развлечение*), а в други случаи са подчертано адективирани (*Мисля, че и ти като пишещ човек [...]; пишеща машина; хвърчащ лист, смекчаващи вината обстоятелства, димяща бомба, умоляващ поглед, плачеща върба, висящ въпрос, висяща железница, висящо дело, висящ мост*). Повече-

⁴ Приема се, че СгДП не може да се употребява като част от именно сказуемо заради противоречието между темпоралната семантика на спомагателния глагол и причастieto (вж. Гугуланова/Gugulanova 2005: 61), макар в разговорна реч да са възможни такива фрази.

то от посочените свързани употреби не са терминологични, съответно възможността да изгубят узуалния си характер е по-висока, затова напр. в по-новия речник (ОРБЕ) отсъстват всички гореизброени причастия.

Като друга група можем да открием причастията, които нямат определено свързано значение, поради което и мотивацията за включването им изглежда непрозрачна – *съществуващ* (вероятно в значение ‘наличен’), *виещ се* (вероятно за растение или стълбище) или имат повече от едно свързано значение, което ги доближава до качествено прилагателно – *неувяхващ* (растение, слава), *движещ* (мотив, сила). Няма как да сме сигурни дали едно, или повече от множеството свързани значения на причастия като *летящ*, *висящ*, *движещ* е довело до лексикализацията им, или генералната адективирана употреба го е обусловила.⁵ Насока за търсене на отговор може да ни даде преносният смисъл на голяма част от свързаните значения – той не е задължително условие за адективация, но пък притегля причастията към морфо-семантичния клас на прилагателното име. Сиреч едно неадективирано причастие притежава само онези преносни значения, присъщи на изходния глагол, но адективацията създава условия за формиране на нови. Срв. напр. полисемията на *летящ* в словосъчетанията *летяща врата* (техн.), *летяща крепост* (воен.), *летяща мишка*, *летящ гушер* (зоол.), *летящ дълг* (банк.), *летящо килимче*, *летящо куче/лисица* (зоол.), *летящ лист*, *летящи риби* (зоол.), *летящ старт* (спорт.), *летящ трапец* (спец.), *летяща чиния*, *летяща бележка*, *летящ холандец*. Подобно състояние на системата предполага възможност за попълване на речника с причастия заради честата им атрибутивна употреба и пренебрегването на такива, които „се употребяват като прилагателни имена само в съчетание с отделни думи“ (Чоролеева/Choroleeva 1973: 52). В съставянето на ОРБЕ този критерий е приложен последователно, може би до крайност, тъй като словникът изобилства от причастия със специални свързани значения, напр. *двойнодишащ* (зоол. – двойнодишащи риби), *ранозреещ*, *къснозреещ*, *структуроопределящ*, *кръвосмучещ*, *числообработващ* и мн. под. за сметка на свързани значения с общезикова значимост – отсъстват *летящ* (*летящо килимче*), *пишещ* (*пишеща машина*), *висящ* (*висящ мост*) и др.

---

⁵ Трябва обаче да се подчертае, че включените в РБЕ с речникови статии отпричастни прилагателни се определят като прилагателни, независимо от устойчивите словосъчетания, в които участват.

ОРСБЕ също предлага куриозни примери – съвсем неясна е мотивацията за включване на *горящ* отделно от *горещ*. Логично, в по-стария речник намираме и множество фонетични дублети (вж. таблиците), както и русизми – *учащ*, *разводящ*, *животрептящ* (същевременно и в двата речника липсва съхраненият до днес русизъм *потресаващ*, рус. *потрясающий*). Прави впечатление една форма, която сега е заменена от синонимния си съответник, образуван като ССтрП – *зависещ/зависящ* (зависим). Тя е заета от руски като прилагателно (рус. *зависящий*), но в хода на нарастващото словообразователно значение на *-им/-ем* формите (исторически ССтрП) е настъпил процес, който можем да наречем деадективация – сега *зависещ* има основно полупредикативна употреба, изгубено е значението, с което се приписва статичният признак *подчиненост*. Възможно е като симптом на подобен процес да разгледаме отсъствието на причастията *знаещ*, *зависещ*, *съществуващ* и др. в ОРБЕ, вероятно заради липсата на свързано значение, което да поддържа втората степен на адективация, или изгубеното съзнание за такава (*знаещи и можещи?*). Това, разбира се, не означава, че липсват примери за новолексикализирани форми със свързано значение – *структуроопределящ* (*структуроопределящ от-расъл*), *самокодиращ се* (*самокодираща се програма*), *определящ* (*определящ фактор*), *дългосвирещ* (*дългосвирещ албум/запис*) и др.

Нека се върнем към въпроса за терминологичните свързани употреби. От една страна, те са по-устойчиви, защото се предполага употребата им в съответните отрасли на познанието. Ясно е, че част от новодобавените отпричастни прилагателни в ОРБЕ са свързани с промени в реалиите на науката и бита след 1989 г. – *текстообработващ*, *енергоспестяващ*, *бавноразвиващ се*, *самокодиращ се*. А и като отчитаме факта, че качество, характерен признак на машините е извършването на дейност, работа, обяснимо е количеството термини от техническата област в ОРБЕ. Отделно от това, включването на широк спектър от термини създава предпоставка за значително нарастване броя на подобни лексеми в следващи речници. Тогава нито един речник не би съдържал „пълния“ брой лексикализирани отпричастни прилагателни, ако се поддържа една полупропусклива лексикографска мембрана. Например можем да се запитаме защо са включени *натрийсъдържащ*, *кобалтсъдържащ*, но не и *хлорсъдържащ*, при все че честотата им на употреба е относително еднаква? Идентичен е случаят със *самодвижещ се*, *електродвижещ се*, като липсва *самозадвижващ се*. Видна е решителността на съставителите да попълнят речника с установени в терминологията лексеми (колкото и да са не-

познати за обикновения езиков носител), ведно с колебанието да бъдат включени „омонимни“ отпричастни прилагателни – и в двата речника липсва *пустеещ* (‘необитаван’), но в ОРСБЕ намираме *полупустеещ* (за земя – необработваема). Изобщо речниците, особено ОРБЕ, се отличават с непоследователно попълнени адективиращи СгДП в словника. От една страна, явна е тенденцията за добавяне на новообразувани форми със силно ограничена употреба (*пенообразуващ, товарозахранващ, лявовъртящ, кобалтосъдържащ* и пр.), което отразява ясно съзнание за активната адективация (и закономерната в много случаи субстантивация) в съвременния език. От друга, очевидна е липсата на установени в книжовната и книжовно-разговорната реч лексеми като *подрастващ, неподлежащ*. Въобще словообразуването на сложните прилагателни с основа причастие не е напълно изяснен процес от гледна точка на лексикографията. В допълнение някои изследователи на причастията и словообразуването дават примери с отглаголни причастия, които не се срещат в нито един от посочените речници – *крачещ* (ескалатор) (Чоролеева/Choroleeva 1973: 47); *бързопишещ, далекопишещ* (Стоянов/Stoyanov 1971: 70). В известен смисъл това е показателно за лекотата, с която се адективират СгДП в езикова общност, за която традиционно се смята, че е маргинализираща СгДП в периферията на книжната лексика.

Други причастни форми са включени в речниците заради субстантивното си значение, с което отново възниква „омонимна“ двойка, без обаче да е налична свързана употреба, обуславяща адективация, напр.: *Всеки следващ министър ↔ Следващите да влязат* (още *отсъстващ, зрящ, живуш, идуш* и др.). Много по-голям е броят на тези форми в ОРБЕ, където дори се среща пример за отпричастно съществително, образувано композиционно от адективиращо причастие, т.е. отпричастна форма без атрибутивна употреба – *дисководещ* (< *водещ*). Въпросът за отношението адективация – субстантивация обаче остава извън обсега на това изследване. Достатъчно е да отбележим субстантивната употреба като фактор на лексикализацията.

Неоспоримият книжен характер на СгДП маркира и лексикализираните прилагателни имена, образувани от съответните причастия. В разгледаните речници на българския език се отразяват две отчетливи тенденции, засягащи този процес. Първо, наред с наличните остарели отпричастни форми, които приемаме за прилагателни имена, в съвременния език се обособяват морфосинтактично нееднородни, но лексикално устойчиви групи отпричастни прилагателни, които изцяло спадат към книжната лексика. Така че статутът на СгДП като „неприсъщо на живата

българска реч“ (Първев/Parvev 1976а: 403) не ограничава неговата лексикална роля в книжовния език. Второ, понижената фреквентност на причастията в книжовно-разговорната реч може да се обвърже с противопоставянето атрибутивност : полупредикативност, което именно е основна причина за морфосинтактичната нееднородност на широка, отворена група адективирани СгДП, които обобщихме като адективирани във втора степен. Речниците потвърждават колебливия им статут на лексикализирани прилагателни или многозначни причастия, за което допълнително влияние оказва лексикалната съчетаемост на съответните форми. Без да излизаме от рамките на синхронния анализ, трябва да споменем възможността за преминаване (връщане) на адективирани причастия от втора степен в първа (за това би трябвало да свидетелстват някои от изпадналите в новия речник форми), като подчертаваме, че образуването на термини по модела на СгДП не прави обратното езиков факт – тук говорим за словообразователен процес, а не за промени в морфологичния и семантичния статут. Благодарение на семасиологичния подход, приложен в изследването, т.е. разглеждането на формалните особености в изходна позиция спрямо семантичните, установихме различия в оказионалната (в случая – терминологизиращата) и узуалната адективация. Тези различия дават разностранны насоки за разсъждение върху морфологичния и лексикалния статут на СгДП в съвременния български език и начина, по който неговите значения и употреби им оказват влияние.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Бояджиев/Boyadzhiev 2011:** Бояджиев, Т. *Българска лексикология*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2011. [Boyadzhiev, T. *Balgarska leksikologiya*. Sofia: Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”, 2011.]
- Гугуланова/Gugulanova 2005:** Гугуланова, Ив. *Българските причастия и деепричастия в славянски контекст*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2005. [Gugulanova, Iv. *Balgarskite prichastiya i deeprichastiya v slavyanski kontekst*. Sofia: Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”, 2005.]
- Мирчев/Mirchev 1978:** Мирчев, К. *Историческа граматика на българския език*. София: Наука и изкуство, 1978. [Mirchev, K. *Istoricheska gramatika na balgarskiya ezik*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1978.]
- Първев/Parvev 1976а:** Първев, Х. *Морфологични особености на причастията в съвременния български книжовен език. // Помагало по българска морфология. Глагол*. Съст. П. Пашов, Р. Ницолова. Со-

фия: Наука и изкуство, 1976. [Parvev, H. Morfologichni osobenosti na prichastiyata v savremenniya balgarski knizhoven ezik. // *Pomagalo po balgarska morfologiya. Glagol. Sast. P. Pashov, R. Nitsolova. Sofia: Nauka i izkustvo, 1976.*]

Първев/Parvev 1976б: Първев, Х. Черти от семантичната характеристика на причастията в съвременния книжовен български език. // *Пomagalo po българска морфология. Глагол. Съст. П. Пашов, Р. Ницолова. София: Наука и изкуство, 1976.* [Parvev, H. Cherti ot semantichnata harakteristika na prichastiyata v savremenniya knizhoven balgarski ezik. // *Pomagalo po balgarska morfologiya. Glagol. Sast. P. Pashov, R. Nitsolova. Sofia: Nauka i izkustvo, 1976.*]

Стоянов/Stoyanov 1971: Стоянов, С. Словообразуването в българския език. I. Имена. София: Наука и изкуство, 1971. [Stoyanov, S. *Slovoobrazuvaneto v balgarskiya ezik. I. Imena. Sofia: Nauka i izkustvo, 1971.*]

Харалампиев/Haralampiev 2001: Харалампиев, И. Историческа граматика на българския език. София: Фабер, 2001. [Haralampiev, I. *Istoricheska gramatika na balgarskiya ezik. Sofia: Faber, 2001.*]

Чоролеева/Choroleeva 1970: Чоролеева, М. Отглаголни прилагателни имена или адективирани причастия. // Известия на ИБЕ (19). София: Изд. на БАН, 1970. [Choroleeva, M. *Otglagolni prilagatelni imena ili adektivirani prichastiya. // Izvestiya na IBE (19). Sofia: Izd. na BAN, 1970.*]

Чоролеева/Choroleeva 1973: Чоролеева, М. Адективация на причастията в съвременния български език. Канд. дисертация. София, 1973. [Choroleeva, M. *Adektivatsiya na prichastiyata v savremenniya balgarski ezik. Kand. disertatsiya. Sofia, 1973.*]

ИЗТОЧНИЦИ

ОРБЕ/ORBE 2011: *Обратен речник на българския език.* София: Изток-Запад, 2011. [Obraten rechnik na balgarskiya ezik. Sofia: Iztok-Zapad, 2011.]

ОРСБЕ/ORSBE 1975: *Обратен речник на съвременния български език.* София: Издателство на БАН, 1975. [Obraten rechnik na savremenniya balgarski ezik. Sofia: Izdatelstvo na BAN, 1975.]

РБЕ/RBE: *Речник на българския език.* БАН.

<https://ibl.bas.bg/rbe/lang/bg> [Rechnik na balgarskiya ezik. BAN.

<https://ibl.bas.bg/rbe/lang/bg>]